

Första läsningen: **Jes 50:5-9a** (*Jag höll fram min rygg åt dem som slog mig*)

Profeten Jesajas bok är full av löften om det kommande messiasriket. I "sångerna om Guds tjänare" (Jes 42:1-9; 49:1-9; 50:4-9; 52:13-53:12) utlovas något "helt nytt" (Jes 42:9; jfr 65:17; 66:22): en mild och kraftfull laglärare som samlar och tröstar Gudsfolket. Denne **Gudstjänare** misshandlas och skymfas, ja dödas för att *sona allas skuld*. Han verkar stå delvis för folket Israel, men ännu mer för en enskild person: han bär nämligen hela folkets kollektiva straff, i "vårt ställe", heter det, vi "friköps" (Jes 52:3, 9; jfr 63:9). Vem är han? Det undrade man på Jesu tid (jfr Apg 8:30-35).

Jesus visste att han var den som Jesajas ord syftade på. Jesus förknippade orden med **Människosonen** från profeten Daniels vision (Dan 7:13-14) som skulle komma *med himlens skyar* och få *makt, ära och herravälde, så att människor av alla folk, nationer och språk skulle tjäna honom*. Detta är **Messias**, "Davids son" som Gud sänder för att frälsa sitt folk. Jesus sammanfattar i sin person *Gamla testamentets alla förhoppningar*, om den lidande Gudstjänaren, om Människosonen från himlen och om Messias, den utlovade kungen, till en enhet. Han vet att denna koppling är ny och överraskande. Det kommer att ta tid för människorna att ta den till sig. De första lärjungarna chockas när Jesus första gången uttalar denna sanning helt öppet, som vi ser i dagens evangelium (se nedan).

Andra läsningen: **Jak 2:14-18** (*Tron i sig själv, utan gärningar, är död*)

Din tro kan liknas vid *ett ruttet lik* om den inte visar sig i solidaritetsgärningar och omsorg om de fattiga. Tron handlar om *kläder* och *mat* (v.15). Jakob skriver möjligtvis detta inför rykten om att Paulus påstår att vi blir rättfärdiggjorda "genom tron, inte genom gärningar" (jfr Rom 3:21-28; Gal 2:15-16), dessutom med Abraham som "bevis" (Gal 3:6 f). I versen precis efter denna läsning vill Jakob med Abraham bevisa motsatsen, nämligen att *tron utan gärningar är död* (Jak 2:26). Men Paulus tänker i grunden likadant: kärlekens gärningar är oskiljaktiga från tron (Gal 5:6; jfr 1 Kor 13:2). *Martin Luther*, som pressade Paulus ord i Rom 3:28 till det yttersta genom att lägga ordet "allena" till "tron" (det blev till frälsning genom "tron allena"), föraktade Jakobs brev (han övervägde en tid att egenmäktigt avlägsna denna "halm-epistel" ur "sin" Bibel). Konflikten om rättfärdiggörelse genom tro "eller" gärningar som reformationsrörelserna på 1500-talet drev upp var olycklig. Frågan verkade inte vara ett problem i fornkyrkan. De kyrkofäder vilkas kommentarer till Jakobsbrevet är bevarade ser i Jakobs ord ingen motsats till Paulus.

Polariseringen av begreppen tro och gärningar är obiblisk. De två motsatta "Abrahamsbevisen" utesluter inte varandra utan *balanserar* varandra. Judiska skriftlärdar – och det var Paulus och Jakob i sanning! – rör sig ofta fritt i ett tolkningsfält mellan olika utläggningar. Paulus och Jakob skulle snabbt kunna komma överens om att *tron som handling* frälser, men inte "tron allena", d.v.s. utan kärleksgärningar. En tro som *stannar*

upp vid ren teori (= vid ett formulerat innehåll man enbart med sin mun bekänner, jfr Rom 10:9) är meningslös. Det blir som när man spänner en båge utan att låta pilen flyga iväg. Kristen tro är en oförtjänt gåva, helt given av Gud, men samtidigt till sitt väsen också *en handling som vill mera*, ett samverkande med Guds nåd (*Katolska kyrkans katekes*, nr. 154-155).

Evangelium: **Mark 8:27-35** (*Du är Messias. Människosonen måste lida mycket*)

Petrus Messiasbekännelse är mittpunkt och vändpunkt i Markusevangeliets komposition. Från och med nu går vägen mot Golgota, där Jesus ska segra över döden. Petrus inser vad Herodes (Mark 6:14) och folket (v. 28) inte kan se: Mästaren är mer än någon av profeterna var. Han är **Messias**, dvs. den av Gud och profeterna utlovade kungen. Detta är mer än en trosbekännelse. Orden innebär att Petrus binder sig till sin herre i liv och död. En andlig ledare kan man byta ut, men inte Messias. Honom håller man sig till: *Herre, till vem skulle vi gå? Du har det eviga livets ord och vi tror och vi förstår att du är Guds helige*, säger Petrus i Joh 6:68-69.

Att Messias har kommit är en farlig nyhet! Oroas Petrus inte av det? År 4 f.Kr. lät romarnas legat Quintilius Varus **korsfästa två tusen judar** när det blev oroligheter i landet i protest mot att Archelaos, Herodes son, skulle efterträda sin far i Jerusalem. Det var just vid den tiden (och på grund av Archelaos) som den heliga familjen undvek Judeen när den återvände från Egypten (Matt 2:22). Landet surrade då av messiasrykten. Minst tre kandidater tävlade om titeln (i romarnas ögon var de terrorister): *Simon, Athronges* och *Judas, son till Hesebias* (jfr den judiske historikern Josefus Flavius, Ant. 17:272 f; Bell. 2). Detta måste Jesu fosterfader Josef ha berättat för den uppväxande Jesus. År 6 e. Kr. fanns det oroligheter kring en viss revolutionär *Judas från Galileen*. Denne "messias" (och väl många lärjungar) miste också livet. Sådana uppror har den unge Jesus bevittnat och han tog utan tvivel intryck av dem (jfr Matt 26:52). Få månader innan Jesus här talar med Petrus anordnade Pilatus massaker på pilgrimer från Galileen, så rädd var han för uppror (Luk 13:1f). Många fler på Jesu tid ruvade på messianska planer: år 44 e.Kr. gjorde Judas från Galileens två söner uppror (enligt Josefus, Ant. 20:102). De korsfästes precis som Jesus 14 år tidigare. Kort tid därefter gör en viss *Theudas* uppror (se Apg 5:36-37, där ovannämnde Judas väl förväxlas med sina söner). De följande 20 åren tills judiska kriget, år 66-70 e. Kr. (och därefter), producerade ännu fler messias kandidater...

Ja, det här blir farligt! Jesus talar helt öppet nu (v. 32, d.v.s. inte längre i liknelser, Mark 4:34). Han förutsäger sitt lidande, ja, att **alla ska vara redo för korset**. Det är stötande för Petrus. Så ska *Hans Majestät* inte tala, det tar ju modet från männen! Jesu tillrättavisning av apostlarnas ledare är mycket hård. Messias död kan inte begripas på människors vis. I Jesu efterföljd mister man allt, men vinner allt. De får absolut inte sprida rykten om att Jesus är Messias. Det kan tända en brand i hela landet. Först under korset kommer man att rätt förstå vem Jesus är (Mark 15:39).

MÅNDAGEN I 24 VECKAN ”UNDER ÅRET”

Första läsningen: **1 Tim 2:1-8** (*Jag uppmanar er att be för alla människor*)

Gud vill frälsa *alla* (v. 4, jfr 1 Tim 4:10; Tit 2:11; 3:1-2). Därför ber vi för alla, inte bara för kristna. Paulus vänder sig i v. 4 mot *gnostikernas* elitism. Han skulle även ha avvisat *kalvinisternas* predestinationslära. Vi ber för makthavare och för **fred** så att vi kan dyrka Gud och bygga upp en kristen kultur (Paulus märkte nog att orostider var nära). V. 5: Kristus är *förmedlaren* mellan oss och Gud, även om andra (Gal 3:19-20) kan kallas så (helgon ”förmedlar” vår bön).

Evangelium: **Luk 7:1-10** (*Inte ens bland israeliter har jag funnit en så stark tro*)

Romerska soldater förväntades inte fraternisera med lokalbefolkningen. Den här officeren har dock sinne för judendomen och är generös (v. 5). Under ruinerna av det antika Kafarnaum har murar från Jesu tid avtäckts som kan vara ruiner av den synagoga som denne officer lät uppföra. Mannen är respektfull: Jesus kontaktas indirekt genom *judarnas äldste* (v. 3) – liksom när *vi* närmar oss Jesus genom *helgonen*. Jesus ska slippa gå till hans förläggning (där avgudabilder fanns och Jesus kunde bli kultiskt ”oren”), romaren känner sig *ovärdig* i Jesu sällskap (v. 6-7, ord som upprepas innan *vi* tar emot Jesus i kommunionen). Hans tro överträffar alla andras tro (även apostlarnas tro, de måste ha ryckt till när Jesus sade detta). Poängen är: det går utmärkt att stå under romarrikets ordning och ändå erkänna Jesu andliga auktoritet (v. 7-8). En annan officer tar steget fullt ut och blir medlem av kyrkan i Apg kap. 10, och det var just en officer som bekände Jesus som *en rättfärdig man* under korset (Luk 23:47). Så vill Lukas visa sina läsare att alla är kallade att bli lärjungar, under alla politiska system.

Gör alla folk till lärjungar (Matt 28:19).

TISDAGEN 14 SEPTEMBER:

DET HELIGA KORSETS UPPHÖJELSE, fest

Idag år 335 e. Kr. ”upphöjdes” (dvs. visades offentligt) de träbalkar som den första kristna kejsarinnan Helenas arkeologer hittade vid Golgota och som identifierades som Jesu kors. Därför kallas festen för DET HELIGA KORSETS UPPHÖJELSE. Det är nu 40 dagar sedan vi firade *Kristi förklarings fest* – det finns ett inre samband mellan dessa två dagar: Kristi härlighet blir synlig på korset. Där ser vi att den är *förlåtande kärlek*.

Festdagens läsningar för oss rakt in i korsets mysterium. Kristus förklarar i dagens evangelietext (Joh 3:13-17) *kopparormen i öknen*. De syndiga israeliterna kunde se upp till den och så få hälsan åter (och samtidigt bli förlåtna; 4 Mos 21:4-9). Ormen är en bild

av det kors han själv skulle *upphöjas* på, för vår skull. Så älskade Gud världen, dvs. på just detta sätt. Han var *agápe*, kärlek (1 Joh 4:16), kallt avvisad, blodigt slagen och fastspikad av dem som han ville sträcka ut armarna till. Läsningen ur Filippébrevet (Fil 2:6-11) ger oss samma bild: Guds Son lämnar sin himmel och går in under våra villkor, medveten om att han slås ner av den död mänskligheten drar över sig för sina synder. *Crux probat omnia* – det är ett ord av Martin Luther som kan översättas: ”Korset bevisar allt”. Bevisar vad? Hur långt Gud i sin godhet är beredd att gå för var och en av oss! Korset är hoppets och glädjens tecken. *Crux probat omnia* – det kan även översättas ”korset testat allt”: är dina och mina kärleksgärningar äkta? Står vi fasta vid det som vi vet är rätt, också när motgångar tornar upp sig - eller flyr vi när vi ser vargen komma (jfr Joh 10:12)?

Visa din tro idag genom att bära ett kors kring halsen! ”Om någon vill gå i mina spår måste han förneka sig själv och ta sitt kors och följa mig” sa Jesus (Matt 16:24). Är ditt liv hårt? Du ansvarar för dina egna axlars börda, och den kan vara tung. Må du få känna den tröst det är att veta att du bär allt tillsammans med Jesus. Han bär hela världen. Med ofattbar styrka kan han säga: ”Mitt ok är skonsamt och min börda är lätt” (Matt 11:30).

Vi bör be om att i vår dödskamp få tröstas av att se bilden av Herrens kors framför oss, det som vi under vårt liv har vänt oss till för att få styrka, och som vi har försökt att efterlikna genom att anstränga oss i hans tjänst. Synen av detta kors kommer att skydda oss mot alla kringvärvande onda andars anslag och rycka oss undan deras makt.

Särskilda läsningar denna dag: 4 Mos 21:4-9 eller Fil 2:6-11, samt Joh 3:13-17

ONSDAGEN 15 SEPTEMBER:

JUNGFURU MARIAS SMÄRTOR

Säg mig vad som plågar dig och jag ska säga vem du är. JUNGFURU MARIAS SMÄRTOR var *sju*: skräcken i förutsägelsen om svärdshugget genom själen (Luk 2:34-35), den nattliga flykten till Egypten (Matt 2:13-18), ångesten när hon och Josef tappat bort tolvåringen i folkvimlet (Luk 2:41-52), desperationen när hon följde Jesu korsväg och såg hans avrättning utan att kunna ingripa, att tvingas ta ned hans kropp från korset – och slutligen den sjunde, kanske den värsta: att se barnet som hon omsorgsfullt hade lindat och lagt i stallets krubba svepas i linnebindlar och läggas i den mörka gravhålan. Sju grova spikar i själen på den som var närmast Jesus.

*Något sådant har ni aldrig sett,
ni som går vägen förbi:
när såg ni en smärta sådan som min?
(Klag 1:12)*

Alla som bryr sig om evangeliet och kyrkan riskerar att som Maria få smaka på världens stora NEJ. Men varje tår som faller till marken för Jesu och evangeliets skull blir till en ros i himlen. ”Saliga de som sörjer, de skall bli tröstade” (Matt 5:4). ”Vad som ännu fattas i Kristi lidanden, det lider jag i mitt eget kött, för hans kropp, som är kyrkan” (Kol1:24).

Kyrkans bön på denna dag:

Helige Gud, du ville att Kristi moder skulle stå under korset och dela Sonens smärtor. Låt nu din kyrka, som har del med henne i Kristi lidanden, med henne också dela uppståndelsens härlighet.

Särskilda läsningar denna dag: Hebr 5:7-9 samt Joh 19:25-27 eller Luk 2:33-35

TORSDAGEN I 24 VECKAN ”UNDER ÅRET”

Första läsningen: **1 Tim 4:12-16** (*Var en förebild för de troende i allt du säger och gör*)

Anden skapar många *begåvningar* i kyrkan (1 Kor kap. 12) men **ämbetsvigningen** (till diakon/präst/biskop) **genom handpåläggning** ger en särskild nådegåva, (2 Tim 1:6) som gör den vigde till ”representant för Kristus”... ”vars tjänare han blir” (*Katolska kyrkans katekes*, nr. 1581 och 1585). Timotheos är vigd till biskop av Paulus (2 Tim 1:6). Prästernas handpåläggningar (v. 14) här är bara *efterföljande välsignelser* (jfr Apg 13:3). ”Profetiorna” i v. 14 är *andliga bedömningar* genom andra (ingen kan själv avgöra om han ska vigas!). Timotheos är ung (v. 12, jfr 1 Kor 16:11), men det var även t.ex. Samuel, David och Jeremia (1 Sam kap. 3; 16:4 f; Jer 1:6).

Evangelium: **Luk 7:36-50** (*Hon har fått förlåtelse för sina många synder*)

Vad vi ser här är ytterst pinsamt. Dörrarna var öppna vid sådana debattmiddagar, man kunde stå och lyssna. En känd prostituerad smyger sig in till männen som ligger och äter - högst opassande! Där står hon och gråter bakom Jesus. Hans fötter blöts rentav ner av hennes tårar. Det fattas en handduk - klumpigt löser hon upp sitt hår inför alla (det sågs som mycket oanständigt). Hon torkar fötterna och t.o.m. kysser dem. Genom denna beröring gör hon Jesus *kultiskt oren* och han kan i princip inte fortsätta måltiden utan att därmed ”smitta” de övriga. Hela föreställningen är förstörd – av **tacksam glädje över Guds nåd!** Denna kvinna **vet** vem Gud är.

Jesus är inte sur på Simon för att han har glömt att tvätta hans fötter (v. 44). Jesus är den som vill tvätta *våra* fötter (Joh kap. 13), rena oss från synd. Precis det har kvinnan upplevt. Nu tackar hon. Hon är en syndare men en *förlåten* syndare. Varför blir Simon inte glad? Kvinnan är en bild av *kyrkan*, dvs. oss. Vi går inte till Kristus i mässan för att vi tror vi är bättre än andra utan för att vi vet att vi inte är det!

Jag jublar över min Gud, han har skrudat mig i rättfärdighetens mantel (jfr Jes 61:10).

FREDAGEN I 24 VECKAN ”UNDER ÅRET”

Första läsningen: **1 Tim 6:2c-12** (*Du som tillhör Gud skall sträva efter rättfärdighet*)

Lusten att *strida för att få rätt* har samma rot som begäret efter pengar: egoismen. Den ska kyrkoledaren Timotheos se upp för. I grunden är den självdestruktiv (v. 10). Villolärarna (1 Tim 1:3-10) *anser att religionen ska löna sig* (v. 5; jfr Tit 1:11). Men en boxare kämpar inte bra på full mage! (v. 12; jfr 1 Kor 9:26; 2 Tim 4:7). Med munnen full av mat kan man inte predika! En kristen existens kostar på. Fredagen är en dag för *bot*: Vad kan du ta bort i dag för att bättre kunna *kämpa trons goda kamp* (v. 12)?

Evangelium: **Luk 8:1-3** (*Alla hjälpte dem med sina tillgångar*)

Bara Lukas berättar om dessa kända kvinnor med tillgång till pengar som gav bidrag till och deltog i den allra tidigaste kristna missionsrörelsen (förmodligen inte bara som kokerskor och tvätterskor!). Det lilla vi får insyn i här är uppenbart skandalöst: kvinnor skulle inte beblanda sig med fromma män (Joh 4:27) eller rentav vandra omkring med dem. Ännu värre: *Johanna* (v. 3) är gift med en man vars omedelbara chef av Jesus kallas för en ”räv” och som vill döda Jesus, precis som hans far en gång ville (Luk 13:31-32; jfr Mark 8:15; Matt 2:16). Jesus har botat henne, men den mäktige hovmannen kan knappast ha gillat att frun turnerade med hans sällskap – och senare gick till Jesu grav på påskmorgonen (Luk 24:10)! Är Johanna änka? Det skulle då möjligen vara en lite mindre skandal, men det verkar Lukas inte mena här.

Fanns det trots motstånd en sorts öppenhet vid hovet i Galileen? Herodes själv stod tvivlande inför Johannes Döparen (Mark 6:20) och skräckslagen inför Jesus (Matt 14:1-2), som han väl främst såg som en mirakelman (Luk 23:8-11). En ”fosterbroder” till Herodes hittar vi senare bland ledarna i den kristna kyrkan i Antiokia (Apg 13:1). Vi skulle vilja veta mer! Fanns det andra sponsorer i överklassen? Var det Judas, kassören (Joh 12:6), som organiserade kontakterna? Vi får inga svar. Allt vi inser är att dessa figurer nämns för att uppmana oss, män och kvinnor i dag som fått hjälp av Jesus att på samma sätt stödja kyrkan med **våra tillgångar** (v. 3; jfr Apg 4:32 f).

Förslag till fredagsoffer: I dag vill jag göra en uppoffring som *verkligen känns*.

LÖRDAGEN I 24 VECKAN ”UNDER ÅRET”

Första läsningen: **1 Tim 6:13-16** (*Håll ditt uppdrag obefläckat till vår herre Jesu Kristi ankomst*)

Vi ska våga stå för den *rätta bebyggelsen* och inte skrämmas av villolärarna – tänk på Jesus som vågade tala rakt fram för Pilatus, trots dödshot (v. 13; jfr Joh 19:10). Jesu bebyggelse var att han var Kristus, kungen som kommit till världen med *sanningen*. Han stod högre än den ”gudomlige” kejsaren som Pilatus tjänade (dock utan att vara ett politiskt hot mot denne, Joh 18:36-37). Hans återkomst (v. 14-16) kommer att bevisa allt.

Evangelium: **Luk 8:4-15** (*De hör ordet och tar vara på det i ett gott och rent hjärta*)

Detta är en av Lukas 50 (!) liknelser. Den finns lite mer utbroderad hos Matteus (Matt 13:1-9) och Markus (Mark 4:1-9), där den också spelar en mer central roll.

Tanken går till Hos 2:23 och Jer 31:27, där det talas om att Gud vill ”plantera” ut *människor*. Men här menas att *Guds ord* sås ut (v. 11). Liknelsen ger oss smakprov på Jesu och den tidiga kyrkans besvikelse över misslyckad mission men också jublet över framgångarna. När människorna inte tar till sig Jesu ord kan Jesu medarbetare få för sig att det är deras eget fel. Men Jesus tröstar dem: Gud har redan hos profeten Jesaja förutsagt att människorna kommer att blunda och inte vilja förstå hans budskap (jfr Jes 6:9). Det är så v.10 ska tolkas, alltså inte som om att Jesus ”inte ville att de förstod något” (det är tvärtom: liknelser skapas ju för att man ska förstå!). Öronen fick vi för att höra Guds ord, och Jesus inte bara sa utan *ropade* detta (v. 8).

Orden i v. 15 om ”den goda jorden” är påfallande lika Lukas beskrivningar av **Jungfru Maria** (Luk 1:26-39; 2:19; 2:51; jfr 11:27-28). Hans evangelium är det mest marianska av alla fyra! *Rosenkransens mysterier* bygger övervägande på Lukas.

Trofasthet spirar ur jorden, rättvisa blickar ner från himlen (Ps 85:12).